

**PRZEDMIOTOWE OCENIANIE
W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM.ODKRYWCÓW POLSKIEJ MIEDZI
W CHOCIANOWIE**

KLASY V, VI, VII, VIII.

I. INFORMACJE OGÓLNE.

1.Przedmiot: geografia

2.Podstawa programowa: Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, załącznik nr 2 (Dz.U. z 2017 r. poz. 356)

3. Program: Ewa Maria Tuz, Barbara Dziedzic: Program nauczania geografii dla szkoły podstawowej - Planeta Nowa. Wydawca: Nowa Era Sp. z o. o.

4.Podręcznik:Planeta Nowa Roman Malarz, Mariusz Szubert, Tomasz Rachwał

II. WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

II.1 Klasa V

II.1.1 Ocena niedostateczna

Uczeń:

- 1) Nie opanował koniecznych wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i programu nauczania mimo pomocy udzielanej mu przez nauczyciela.
- 2) Braki wiedzy uniemożliwiają mu dalszą naukę przedmiotu.
- 3) Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi rozwiązać prostych zadań.

II.1.2 Wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń potrafi:

- 1) Wyjaśnić pojęcie geografia.
- 2) Powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne.
- 3) Wymienić sfery ziemskie, podawać przykłady elementów należących do poszczególnych sfer.
- 4) Wymienić elementy środowiska przyrodniczego.
- 5) Wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego.
- 6) Wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią.
- 7) Wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 8) Opisać cechy południków i równoleżników, wskazać na mapie półkule północną i południową wschodnią i zachodnią, wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 9) Opisać cechy południków i równoleżników, wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią.
- 10) Wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 11) Wymienić cechy mapy.
- 12) Wymienić kontynenty i oceany świata.
- 13) Wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni.
- 14) Nazwać pasy rzeźby ukształtowania terenu w Polsce; i wskazać je na mapie.
- 15) Wymienić typy krajobrazów.
- 16) Wskazać krainy geograficzne na mapie.
- 17) Wskazać i omówić położenie na mapie.
- 18) Podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej.
- 19) Wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska.
- 20) Określić położenie Wyżyny Lubelskiej.
- 21) Określić położenie Warszawy.
- 22) Wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta.
- 23) Nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy.
- 24) Wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne.
- 25) Na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi.

- 26) Wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych.
- 27) Wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej.
- 28) Wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów.
- 29) Wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń.
- 30) Wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących.
- 31) Identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.
- 32) Ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności.
- 33) Wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego, wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi.
- 34) Wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą.
- 35) Zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry.
- 36) Odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus Brahmaputra, Ganges.

II.1.3 Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń potrafi:

- 1) Definiować elementy środowiska przyrodniczego.
- 2) Podać źródła wiedzy geograficznej.
- 3) Zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 4) Wymienić elementy krajobrazu.
- 5) Nazwać elementy mapy.
- 6) Wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy.
- 7) Obliczyć wysokość względną z podanych informacji.
- 8) Odczytać wartości poziomic.
- 9) Odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego.
- 10) Zorientować mapę okolicy szkoły.
- 11) Odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną wzniesienia.
- 12) Wymienić postacie skali.
- 13) Wskazać na mapie kontynenty i oceany świata.
- 14) Swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.
- 15) Wymienić nazwiska wielkich odkrywców.
- 16) Wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.
- 17) Określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu.
- 18) Określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.
- 19) Nazwać i omówić typy krajobrazów.
- 20) Nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie.
- 21) Nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie.
- 22) Wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu.
- 23) Nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie.
- 24) Nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie.
- 25) Wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu.
- 26) Nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie.
- 27) Podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie.
- 28) Omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska.
- 29) Wymienić produkty rolne charakterystyczne dla Wyżyny Lubelskiej.
- 30) Wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej.
- 31) Wskazać czynniki rozwoju stolicy
- 32) Wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego
- 33) Wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie
- 34) Odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym.
- 35) Podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.
- 36) Odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych.
- 37) Podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.
- 38) Odczytać z klimatogramów wartości temperatur powietrza i opadów na sawannach i stepach.
- 39) Podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w klimacie podrównikowym i umiarkowanym ciepłym kontynentalnym.

- 40) Rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach.
- 41) Odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym.
- 42) Podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.
- 43) Odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.
- 44) Wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt.
- 45) Wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt.
- 46) Podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów, podać przykłady działalności człowieka w Himalajach.

II. 1.4 Wymagania na ocenę dobrą

Uczeń potrafi:

- 1) Definiować pojęcia: środowisko przyrodnicze i geograficzne.
- 2) Zdefiniować długość i szerokość geograficzną.
- 3) Odczytać położenie punktów na mapie.
- 4) Odczytać położenie obszaru.
- 5) Zdefiniować długość i szerokość geograficzną.
- 6) Odczytać położenie punktów na mapie.
- 7) Odczytać położenie obszaru.
- 8) Zastosować legendę mapy do odczytywania informacji.
- 9) Korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski.
- 10) Wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy.
- 11) Określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku.
- 12) Omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego.
- 13) Korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami.
- 14) Omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie.
- 15) Wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach.
- 16) Wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów.
- 17) Przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; wykazać ich zróżnicowanie.
- 18) Nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.
- 19) Wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.
- 20) Wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.
- 21) Porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych.
- 22) Opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej.
- 23) Rozpoznać krajobrazy krain w opisach.
- 24) Wymienić cechy miast przemysłowych.
- 25) Wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku.
- 26) Omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej.
- 27) Omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne.
- 28) Określić różnorodność funkcji Warszawy.
- 29) Wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy.
- 30) Wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych.
- 31) Przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata.
- 32) Wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym. świata. omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego.
- 33) Podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym.
- 34) Wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym.
- 35) Omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych.
- 36) Rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej.
- 37) Wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej.
- 38) Omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego.
- 39) Wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie.
- 40) Wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach.

- 41) Omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego.
- 42) Rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych.
- 43) Omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego.
- 44) Rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego.
- 45) Rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji.
- 46) Omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo.
- 47) Rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi.
- 48) Rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji.
- 49) Omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry.
- 50) Omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia.- rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji.
- 51) Wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m.
- 53) Rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach- rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji.

II. 1.5 Wymagania na ocenę bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- 1) Podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.
- 2) Opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne.
- 3) Rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski.
- 4) Scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne.
- 5) Korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski.
- 6) Wskazać na podstawie rysunku poziomicowego mapy okolic szkoły konkretne formy terenu.
- 7) Porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie.
- 8) Wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę.
- 9) Określić trasy pierwszych wypraw geograficznych.
- 10) Wskazać granice między kontynentami.
- 11) Porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.
- 12) Scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa porównać je pod względem zróżnicowanie krajobrazu.
- 13) Omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie.
- 14) Ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko.
- 15) Wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.
- 16) Przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach.
- 17) Rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach.
- 18) Wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych.
- 19) Opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
- 20) Przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach.
- 21) Porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.
- 22) Porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski.
- 23) Porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
- 24) Ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki.
- 25) Wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.
- 26) Wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy.
- 27) Przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.
- 28) Wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej)
- 29) Wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.
- 30) Omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego.
- 31) Wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
- 32) Porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej.

- 33) Identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.
- 34) Na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących.
- 35) Omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej.
- 36) Porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice.
- 37) Wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
- 38) Porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji.
- 39) Wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
- 40) Omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry.
- 41) Ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę.
- 42) Wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu, wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach.
- 43) Ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach.
- 44) Omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.

II. 1.6 Wymagania na ocenę celującą

Uczeń:

- 1) Wykracza poza obowiązujący program nauczania.
- 2) Opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danej klasie oraz posługuje się zdobytymi wiadomościami.
- 3) Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych.
- 4) Uzyskał tytuł laureata lub finalisty wojewódzkiego konkursu przedmiotowego, osiąga sukcesy w różnych konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

II.2 Klasa VI

II.2.1 Ocena niedostateczna

Uczeń:

- 1) Nie opanował koniecznych wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i programu nauczania mimo pomocy udzielanej mu przez nauczyciela.
- 2) Braki wiedzy uniemożliwiają mu dalszą naukę przedmiotu.
- 3) Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi rozwiązać prostych zadań.

II.2.2. Wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń potrafi:

- 1) Podać nazwę kształtu Ziemi, opisać siatkę geograficzną i kartograficzną.
- 2) Wskazać na mapie półkule, wschodnią i zachodnią.
- 3) Wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°.
- 4) Wskazać na mapie półkule, północną i południową.
- 5) Wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 6) Wymienić współrzędne geograficzne.
- 7) Nazwać główne kierunki geograficzne.
- 8) Określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki.
- 9) Demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi.
- 10) Wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi.
- 11) Wskazać zależność czasu słonecznego od położenia na konkretnym południku.
- 12) Zademonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obiegowy Ziemi.
- 13) Określić ramy czasowe astronomicznych pór roku, wymienić strefy oświetlenia Ziemi.
- 14) Wskazać ich zasięg na mapie, globusie.
- 15) Podać wielkość powierzchni Europy.
- 16) Wymienić i krótko opisać najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Europy – duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni, silne rozwinięcie linii brzegowej, dominację obszarów nizinnych oraz położenie na umiarkowanych szerokościach geograficznych.

- 17) Wskazać na mapie politycznej państwa Europy,
- 18) Wskazać na mapie państwa należące do Unii Europejskiej,
- 19) Klasyfikować wskazane zjawiska zachodzące w krajach należących do Unii Europejskiej na społeczne i gospodarcze, wskazać na mapie tematycznej płyty litosfery i ich granice.
- 20) Opisać położenie Islandii na granicach płyt litosfery.
- 21) Wymienić czynniki, które wpływają na klimat Europy, wymienić strefy klimatyczne, w których położona jest Europa, wymienić czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie.
- 22) wymienić przykłady ludów zamieszkujących Europę, wyjaśnić przyczyny dużej imigracji do Europy
- 23) Na podstawie ilustracji porównać centra i przedmieścia Londynu i Paryża.
- 24) Przyporządkować główne funkcje do właściwych części wielkich metropolii (dzielnicy centralnych i peryferyjnych)
- 25) Wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo, wymienić produkty pochodzące z upraw roślin i chowu zwierząt, wskazać na mapie i opisać położenie w Europie Danii Węgier.
- 26) Wymienić źródła energii, wskazać przykłady państw wykorzystujących określone źródła energii.
- 27) Podać przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłu rozwiniętych we Francji
- 28) Podać przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji.
- 29) Wyjaśnić pojęcie „turystyka”, wskazać na mapie europejskie państwa leżące nad Morzem Śródziemnym, wskazać na mapie półwyspy: Iberyjski, Apeniński i Bałkański.
- 30) Na podstawie ilustracji opisać wygląd zakładów przemysłowych w XIX w. oraz obecnie.
- 31) Podać przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych w Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX w. oraz obecnie, wymienić przykłady atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi, podać nazwy stolic Litwy i Białorusi.
- 32) Opisać na podstawie mapy fizycznej Europy położenie główne krainy geograficzne Czech i Słowacji.
- 33) Wyjaśnić, czym są atrakcje turystyczne.
- 34) Sklasyfikować atrakcje turystyczne na przyrodnicze i kulturowe.
- 35) Na podstawie mapy opisać położenie Ukrainy względem Polski i innych państw.
- 36) Wymienić trzy trudności społeczne, gospodarcze i polityczne, z którymi Ukraina zmaga się w ostatnich latach.
- 37) Wskazać i opisać na podstawie mapy fizycznej położenie, omówić rozmieszczenie głównych krain geograficznych Rosji, odczytać z mapy gospodarczej nazwy głównych surowców wydobywanych w Rosji.
- 38) Wskazać na mapie i nazwać państwa sąsiadujące z Polską.
- 43) Podać przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami.

II.2.3 Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń potrafi:

- 1) Wymienić dowód na kulistość Ziemi.
- 2) Wskazać elementy siatki geograficznej na globusie i kartograficznej na mapie.
- 3) Zdefiniować pojęcia: bieguna, południk zerowy i 180°.
- 4) Wymienić cechy długości geograficznej.
- 5) Zdefiniować pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 6) Wymienić cechy szerokości geograficznej.
- 7) Wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną.
- 8) Wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.
- 9) Wymienić elementy Układu Słonecznego.
- 10) Podać kolejność planet w Układzie Słonecznym.
- 11) Wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi.
- 12) Wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje.
- 13) Wymienić rodzaje czasów.
- 14) Korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi.
- 15) Wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi.
- 16) Używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi.
- 17) Wymienić astronomiczne pory roku jako następstwo ruchu obiegowego Ziemi.
- 18) Omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi.
- 19) Wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy.
- 20) Wskazać na mapie i nazwać główne morza i ocean otaczające Europę.
- 21) Określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.
- 22) Podać przykłady państw niepodległych, terytoriów zależnych oraz państw nieuznawanych na arenie międzynarodowej.

- 23) Wyjaśnić, na czym polega integracja państw w ramach Unii Europejskiej.
- 24) Na przykładzie Polski podać korzyści wynikające z integracji w ramach UE.
- 25) Opisać zjawiska zachodzące wzdłuż grzbietu śródoceanicznego na oceanie Atlantyckim.
- 26) Wyjaśnić znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienia ziemi.
- 27) Podać przykłady modyfikacji klimatu strefowego przez czynniki klimatotwórcze.
- 28) Podać przykłady świadczące o dużym zróżnicowaniu ludów Europy.
- 29) Wyjaśnić przyczyny starzenia się społeczeństwa Europy.
- 30) Podać podstawowe cechy wielkich metropolii (np. duża liczba ludności, wysoka gęstość zaludnienia i zabudowy)
- 31) Wyjaśnić przyczyny szybkiego rozwoju Londynu i Paryża, podać przykłady atrakcji turystycznych Londynu i Paryża.
- 32) Opisać warunki naturalne, od których zależy rozwój rolnictwa.
- 33) Opisać główne walory środowiska przyrodniczego basenu Morza Śródziemnego.
- 34) Wyjaśnić różnice między turystyką masową, kwalifikowaną i agroturystyką.
- 35) Wyjaśnić różnice między turystyką krajoznawczą i wypoczynkową.
- 36) Na podstawie klimogramów porównać warunki klimatyczne w Danii i na Węgrzech
- 37) Określić odnawialność danego źródła energii.
- 38) Wskazać kraje Europy zasobne w surowce energetyczne. opisać strukturę zatrudnienia we Francji.
- 39) Podać przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów.
- 40) Wymienić przyczyny restrukturyzacji przemysłu Nadrenii Północnej-Westfalii, nazwać surowce naturalne, dzięki którym rozwinęły się pierwsze zakłady przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii.
- 41) Opisać krajobrazy Litwy i Białorusi, które stanowią walory turystyczne tych krajów
- 42) Podać przykłady obiektów wpisanych na listę UNESCO znajdujących się na Litwie i Białorusi
- 43) Wymienić potrzeby i oczekiwania turystów.
- 44) Połączyć potrzeby i oczekiwania turystów z wybranymi atrakcjami turystycznymi Czech i Słowacji.
- 45) Wymienić przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły na Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r.
- 46) Na podstawie wykresu porównać rozwój gospodarczy Polski i Ukrainy
- 47) Podać przyczyny wyludniania się Ukrainy.
- 48) Opisać na podstawie klimogramów klimat w różnych częściach Rosji.
- 49) Na podstawie mapy gospodarczej omówić rozmieszczenie surowców mineralnych Rosji.
- 50) Uzasadnić konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami.
- 53) Wymienić przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z sąsiednimi krajami.

II.2.4 Wymagania na ocenę dobra

Uczeń potrafi:

- 1) Wymienić dowody na kulistość Ziemi.
- 2) Wymienić cechy południków i równoleżników.
- 3) Wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°.
- 4) Odczytać wartości długości geograficznej z map o różnych skalach.
- 5) Wskazać półkulę dla danej długości geograficznej.
- 6) Wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.
- 7) Odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach.
- 8) Wskazać półkulę dla danej szerokości geograficznej, odczytać współrzędne geograficzne. punktu na mapie, wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych, wskazać, kiedy używamy GPS.
- 9) Określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym.
- 10) Podać cechy planet i gwiazd.
- 11) Wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi
- 12) Ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką Słońca po niebie.
- 13) Określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska.
- 14) Określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski.
- 15) Wymienić daty przesilen, wskazać zależności między dniami przesilen a porami roku.
- 16) Wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi.
- 17) Wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy.
- 18) Wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy Europy.
- 19) wskazać i nazwać skrajne punkty na mapie Europy.
- 20) Podać stolice państw Europy.
- 21) Wskazać na mapie regiony geopolityczne i podać przykłady państw do nich należących.
- 22) Na wybranych przykładach ocenić korzyści i zagrożenia wynikające ze wspólnej polityki

- w ramach Unii Europejskiej (np. wspólna polityka rolna, wspólna waluta)
- 23) Wymienić skutki, jakie dla mieszkańców Islandii wynikają z położenia na granicy płyt litosfery.
  - 24) Wyjaśnić znaczenie terminu gejzer.
  - 25) Opisać mechanizm powstawania gejzerów.
  - 26) Wskazać na mapie orientacyjny zasięg stref klimatycznych.
  - 27) Podać przykłady obszarów o klimacie astrefowym.
  - 28) wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ludów Europy.
  - 29) podać przykłady państw, na terenie których przebywa duża liczba imigrantów.
  - 30) Na podstawie map porównać położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża.
  - 31) Scharakteryzować wybrane cechy demograficzne ludności Londynu i Paryża.
  - 32) Wyjaśnić znaczenie transportu zbiorowego w funkcjonowaniu wielkich metropolii.
  - 33) Opisać rolnictwo Danii i Węgier, uwzględniając główne uprawy i chów zwierząt oraz wydajność rolnictwa, wymienić i uzasadnić, które kraje mają sprzyjające warunki przyrodnicze do rozwoju różnych form energetyki odnawialnej.
  - 34) Wyjaśnić pojęcie nowoczesne technologie.
  - 35) Wymienić cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego.
  - 36) Przedstawić cechy charakterystyczne rzeźby terenu i warunki klimatyczne w państwach basenu Morza Śródziemnego.
  - 37) Ocenić klimat śródziemnomorski, pod kątem przydatności dla turystyki.
  - 38) Wymienić trzy cechy niemieckiego przemysłu, dzięki którym ten sektor stał się podstawą niemieckiej gospodarki.
  - 39) Porównać wpływ zakładów przemysłowych na środowisko przyrodnicze Nadrenii Północnej- Westfalii dawniej i obecnie.
  - 40) Zaprezentować atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi związane z polskim dziedzictwem kulturowym.
  - 41) Wyjaśnić znaczenie Wilna i Ostrej Bramy dla budowania i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego na Litwie i co najmniej trzy cechy nowoczesnej gospodarki Francji.
  - 42) Przygotować listę atrakcji turystycznych Czech i Słowacji dla wybranych grup turystów (np. młodzieży, seniorów)
  - 43) Wyjaśnić negatywny wpływ korupcji na rozwój gospodarczy krajów na przykładzie Ukrainy;
  - 44) Opisać przebieg rewolucji ukraińskiej w 2013 r.
  - 45) Wskazać na mapie regiony Ukrainy, w których toczą się konflikty zbrojne.
  - 46) Opisać zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji.
  - 47) Scharakteryzować gospodarkę Rosji, scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Rosją i Niemcami.
  - 48) Opisać korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami – członkami NATO i UE.
  - 49) Podać przykłady wpływu relacji Polski z sąsiadami na życie ucznia szkoły podstawowej w Polsce.

II.2.5 Wymagania na ocena bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- 1) Wyjaśnić jeden z dowodów na kulistość Ziemi.
- 2) Określić, z czego wynikają różnice w kształtach siatek kartograficznych.
- 3) Zdefiniować długość geograficzną.
- 4) Na podstawie wartości długości geograficznej znaleźć odpowiedni południk na mapach w różnych skalach, zdefiniować szerokość geograficzną.
- 5) Na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach w różnych skalach.
- 6) Określić współrzędne geograficzne punktów skrajnych różnych obiektów.
- 7) Skorzystać z GPS, omówić teorię geocentryczną, omówić teorię heliocentryczną.
- 8) Zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie.
- 9) Wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego.
- 10) Przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.
- 11) Wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach.
- 12) Wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenia terenu w różnych strefach.
- 13) Scharakteryzować typy wybrzeży występujące w Europie i wskazać ich przykłady na mapie, wskazać na mapie i podać nazwy obiektów geograficznych, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą i Azją.
- 14) Przedstawić historyczne procesy mające wpływ na współczesny obraz polityczny Europy wojny

- kolonializm, podać przykłady konfliktów, które doprowadziły do powstania nowych państw w Europie, wymienić przykłady społecznych i gospodarczych przemian, które nastąpiły w krajach Unii Europejskiej, będących skutkiem integracji.
- 15) Opisać związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi, opisać powstawanie grzbietu śródoceanicznego i doliny ryftowej.
  - 16) Wskazać na mapie Europy miejsca, w których przebieg granic stref klimatycznych został zmodyfikowany przez czynniki klimatotwórcze.
  - 17) Wyjaśnić znaczenie czynników klimatotwórczych w tworzeniu klimatu.
  - 18) Podać przykłady państw o dużym wewnętrznym zróżnicowaniu językowym i kulturowym.
  - 19) Opisać konsekwencje zróżnicowania demograficznego społeczeństwa Europy.
  - 20) Podać przykłady cech różniących Londyn i Paryż.
  - 21) Wymienić i ocenić pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej metropolii.
  - 22) Porównać cechy rolnictwa Danii i Węgier, uwzględniając zarówno warunki naturalne, uwarunkowania pozaprzrodnicze, główne kierunki upraw i chowu oraz wydajność rolnictwa.
  - 23) Ocenić czy struktura produkcji energii w danym kraju jest nowoczesna i przyjazna środowisku.
  - 24) Wykazać związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranego kraju Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii.
  - 25) Ocenić rolę nowoczesnej energetyki w rozwoju gospodarczym Francji.
  - 26) Ocenić rolę nowoczesnego transportu w rozwoju gospodarczym Francji.
  - 27) Scharakteryzować problemy społeczno-gospodarcze państw basenu Morza Śródziemnego.
  - 28) Wymienić największe atrakcje antropogeniczne w krajach Europy Południowej i powiązać je z określonym rodzajem turystyki, wyjaśnić przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu.
  - 29) Wykazać związek pomiędzy unowocześnianiem przemysłu a działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych.
  - 30) Wymienić cechy wyróżniające środowisko geograficzne Litwy i Białorusi.
  - 31) Zaplanować wycieczkę na Litwę i Białoruś, uwzględniając atrakcje kulturowe i przyrodnicze.
  - 32) Opisać przyrodnicze i kulturowe atrakcje turystyczne Czech i Słowacji.
  - 33) Uzasadnić konieczność ochrony walorów przyrodniczych, np. poprzez wpisanie na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
  - 34) Przedstawić problemy relacji Ukrainy z Rosją.
  - 35) Ocenić aneksję Krymu, biorąc pod uwagę jej uwarunkowania prawne i polityczne oraz wpływ na stabilność w Europie Środkowo-Wschodniej.
  - 36) Ukazać złożoność sytuacji społecznej na Ukrainie w kontekście jej integracji z UE lub Rosją.
  - 37) Wyjaśnić pozytywny i negatywny wpływ warunków naturalnych na życie mieszkańców Rosji.
  - 38) Scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Ukrainą, Litwą, Czechami i Słowacją.
  - 39) Porównać relacje Polski z Niemcami i Rosją.
  - 42) Opisać powiązania gospodarcze Polski z wybranymi sąsiadami.

II.2.6 Ocena celująca

Uczeń:

- 5) Wykracza poza obowiązujący program nauczania.
- 6) Opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danej klasie oraz posługuje się zdobytymi wiadomościami.
- 7) Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych.
- 8) Uzyskał tytuł laureata lub finalisty wojewódzkiego konkursu przedmiotowego, osiąga sukcesy w różnych konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

II.3 Klasa VII

II.3.1. Ocena niedostateczna

Uczeń:

- 1) Nie opanował koniecznych wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i programu nauczania mimo pomocy udzielanej mu przez nauczyciela.
- 2) Braki wiedzy uniemożliwiają mu dalszą naukę przedmiotu.
- 3) Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi rozwiązać prostych zadań.

II.3.2. Ocena dopuszczająca

Uczeń potrafi:

- 1) Wskazać struktury geologiczne występujące w Polsce.

- 2) Wymienić nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie.
- 3) Wymienić przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka.
- 4) Wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenić ich przydatność
- 5) Wymienia termiczne pory roku.
- 6) Wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce.
- 7) Nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce.
- 8) Ocenić potrzebę racjonalnej gospodarki leśnej.
- 9) Wyjaśnić znaczenie gospodarcze gleb.
- 10) Określić znaczenie Bałtyku dla regionu.
- 11) Omówić przebieg granicy morskiej Polski.
- 12) Wskazać czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków, wyjaśnić znaczenie terminów, segregacja odpadów, recykling
- 13) Wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce.
- 14) Porównać liczbę ludności Polski z innymi krajami Europy.
- 15) Zdefiniować gęstość zaludnienia, zdefiniować wyż i niż demograficzny.
- 16) Odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej, określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci.
- 17) Odczytać z wykresów kołowych strukturę ludności.
- 18) Podać przykłady grup etnicznych i mniejszości narodowych w Polsce.
- 19) Wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce.
- 20) Odczytać z wykresów kołowych strukturę zatrudnienia ludności.
- 21) Zdefiniować pojęcia urbanizacja i aglomeracja.
- 22) Podać przykłady aglomeracji monocentrycznej oraz policentrycznej.
- 23) Wymienić główne funkcje miasta, wymienić 5 największych miast Polski.
- 24) Wyjaśnić, co to jest gospodarka narodowa.
- 25) Opisać, czym zajmuje się rolnictwo, przemysł i usługi, wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo.
- 26) Wymienić przyrodnicze czynniki, decydujące o rozwoju rolnictwa w Polsce.
- 27) Wymienić czynniki pozaprzyrodnicze mające wpływ na rozwój rolnictwa w Polsce
- 28) Wymienić jednostki miar używane w rolnictwie (ar, hektar, tona, kwintal)
- 29) Wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych.
- 30) Podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup (zboża, pastewne, przemysłowe, owoce i warzywa) uprawianych w Polsce.
- 31) Opisać położenie Polski względem Morza Bałtyckiego.
- 32) Wskazać konsekwencje nadmorskiego położenia Polski.
- 33) Wyjaśnić czym zajmuje się przemysł.
- 34) Podać przykłady produktów wytworzonych w przemyśle.
- 35) Omówić wpływ przemysłu na gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń.
- 36) Wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej.
- 37) Podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej.
- 38) Wyjaśnić znaczenie terminów: zakład przemysłowy, okręg przemysłowy, koncentracja. przemysłu, restrukturyzacja przemysłu, omówić wpływ przemysłu na środowisko.
- 39) Wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii.
- 40) Wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług.
- 41) Podać przykłady różnych rodzajów transportu.
- 42) Wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne w Polsce i wskazać ich położenie na mapie.
- 43) Wymienić ważniejsze regiony turystyczne Polski.
- 44) Wyjaśnić czym jest powódź, podać przykłady przyczyn występowania powodzi.
- 45) Podać przykłady surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce.
- 46) Podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej, wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast.
- 47) Podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast.
- 48) Wyjaśnić czym jest bezrobocie.
- 49) Podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych.
- 50) Opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce.
- 51) Wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów.
- 52) Wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski.
- 53) Podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych.
- 54) Podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami.

- 55) Określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym.
- 58) Wyjaśnić przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby.

II.3.3. Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń potrafi:

- 1) Wymienić cechy położenia Polski.
- 2) Wymienić i wskazać na mapie województwa.
- 3) Opisać na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski.
- 4) Wymienić formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu.
- 5) Omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodoc- i starogłacjalnej oraz wskazać rejony ich występowania w Polsce.
- 6) Wymienić różne typy skał i minerałów występujące w Polsce.
- 7) Opisać na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce.
- 8) Określić znaczenie gospodarcze surowców mineralnych.
- 9) Wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce.
- 10) Omówić cechy klimatu Polski.
- 11) Wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych.
- 12) Scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyką i transportem.
- 13) Scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry.
- 14) Wymienić rodzaje lasów, wymienić czynniki glebotwórcze, dokonać analizy prostego profilu glebowego.
- 15) Wymienić cechy geograficzne Morza Bałtyckiego, opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego.
- 16) Podać przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski.
- 17) Omówić wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby.
- 18) Podać przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu korzystając z danych statystycznych, odczytać liczbę ludności Polski i innych krajów w różnych okresach, zdefiniować przyrost naturalny i rzeczywisty.
- 19) Wykonać prosty wykres zmian liczby ludności Polsce.
- 20) Podać przyczyny ubytku ludności Polski i Europy na początku XX w.
- 21) Wymienić przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki osadnicze.
- 22) Obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru.
- 23) Odczytać z wykresów wielkość przyrostu naturalnego.
- 24) Wskazać na mapie prezentującej poziom współczynnika naturalnego te województwa, w których jest on najwyższy i najniższy.
- 25) Podać przyczyny zróżnicowania wielkości przyrostu naturalnego w Polsce.
- 26) Zdefiniować współczynnik feminizacji.
- 27) Zdefiniować pojęcie przeciętne trwanie życia.
- 28) Odczytać z piramidy wieku i płci przedziały wiekowe w których przeważają w polskim społeczeństwie kobiety i mężczyźni.
- 29) Wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn.
- 30) Wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją.
- 31) Zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna.
- 32) Zdefiniować analfabetyzm i analfabetyzm funkcjonalny.
- 33) Omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski.
- 34) Wskazać przykłady wpływu mniejszości narodowych i grup etnicznych na rozwój kultury narodowej.
- 35) Zdefiniować pojęcia bezrobocia i prywatyzacji, zdefiniować pojęcia stopy bezrobocia i ludności aktywnej zawodowo.
- 36) Wymienić województwa, regiony Polski, w których bezrobocie jest najwyższe i najniższe.
- 37) Podać przyczyny bezrobocia w Polsce, zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta.
- 38) Omówić przyczyny migracji, wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy.
- 39) Zdefiniować pojęcia suburbanizacja, aglomeracja monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja)
- 40) Wymienić przyczyny rozwoju miast w Polsce.
- 41) Wymienić i wskazać na mapie główne miasta Polski.
- 42) Wyjaśnić, co to jest Produkt Krajowy Brutto.
- 43) Zakwalifikować działalność gospodarczą do poszczególnych sektorów gospodarki narodowej.
- 44) Scharakteryzować przestrzenne zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce.

- 45) Wyjaśnić wpływ zmienności pogody na rolnictwo w Polsce.
- 46) omówić wpływ czynników pozaprzrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce.
- 47) Wskazać na podstawie kartogramu województwa o największym i najmniejszym pogłowie bydła i trzody chlewnej.
- 48) Wymienić wybrane gatunki ryb morskich i słodkowodnych.
- 49) Opisać udział przemysłu w strukturze zatrudnienia oraz wytwarzania Produktu Krajowego Brutto.
- 50) Omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce.
- 51) Wskazać związek między oszczędzaniem energii a pozytywnym wpływem na przyrodę.
- 52) Wymienić przyczyny koncentracji przemysłu w okręgach.
- 53) Wymienia czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii.
- 54) Wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu.
- 55) Omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców.
- 56) Scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce.
- 57) Wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność.
- 58) Podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO.
- 59) Omówić wybrany przez siebie region turystyczny w Polsce.
- 60) Podać argumenty na to, że Polska jest, bądź nie jest, krajem atrakcyjnym turystycznie.
- 61) Wymienić kilka metod ochrony – przeciwpowodziowej.
- 62) Odróżnić powódź od wezbrania, wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych.
- 63) Wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej.
- 64) Wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej.
- 65) Wyjaśnić pojęcie salda migracji.
- 66) Podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia.
- 67) Wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne, wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych.
- 68) Podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski.
- 69) Określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach.
- 70) Na podstawie mapy opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka.
- 71) Dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej; w czasie wycieczki
- 72) Wykorzystać mapę do orientacji w terenie.
- 73) Na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej.
- 78) Docenić własną rolę, w kształtowaniu małej ojczyzny.

II.3.4 Wymagania na ocenę dobra

Uczeń potrafi:

- 1) Wymienić skrajne punkty terytorium Polski i Europy.
- 2) Wymienić wszystkie województwa i ich stolice.
- 3) Scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski.
- 4) Wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu.
- 5) Korzystając z atlasu nazwać ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne.
- 6) Omówić uwarunkowania zlodowaceń w Polsce.
- 7) Wyjaśnić genezę wybranych form polodowcowych.
- 8) Wymienić i wskazać rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych.
- 9) Sklasyfikować skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę.
- 10) Scharakteryzować klimat Polski na tle klimatu Europy.
- 11) Scharakteryzować czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce.
- 12) Omówić na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce.
- 13) Wskazać na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce.
- 14) Opisać cechy sieci rzecznej w Polsce.
- 15) Wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością.
- 16) Scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko.
- 17) Wyjaśnić zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną.
- 18) Wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb.
- 19) Scharakteryzować wybrane typy gleb.

- 20) Omówić cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych.
- 21) Wskazać państwa nadbałtyckie ze stolicami.
- 22) Wymienić zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy.
- 23) Lokalizować na mapie wybrane parki narodowe, wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi.
- 24) Opisać zasady rozwoju zrównoważonego.
- 25) Podać skutki zmiany liczby ludności Polski i Europy.
- 26) Zdefiniować współczynnik przyrostu naturalnego.
- 27) Podać przyczyny wzrostu populacji Polski i Europy .
- 28) Odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy.
- 29) Zdefiniować ekumenę.
- 30) Porównać mapę gęstości zaludnienia wg powiatów i gmin w Polsce oraz ocenić zakres informacji prezentowanych na każdej z nich.
- 31) Zaprezentować gęstość zaludnienia własnego regionu i porównać do średniej wartości w Polsce.
- 32) Wskazać na wykresach okresy wyżów i niżów demograficznych.
- 33) Zdefiniować współczynnik urodzeń i zgonów.
- 34) Podać przykłady województw o najniższym i najwyższym przyroście naturalnym.
- 35) Analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego własnego regionu.
- 36) Wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe ludności w wieku produkcyjnym.
- 37) Obliczyć współczynnik feminizacji dla dowolnego województwa lub kraju.
- 38) Wykonać uproszczoną piramidę wieku i płci dla Polski, ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się.
- 39) Przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie.
- 40) Podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce.
- 41) Podać przykłady krajów wielonarodowych w Europie.
- 42) Potrafi wymienić i wskazać na mapie kraje o zróżnicowanej strukturze wyznaniowej.
- 43) Potrafi wskazać w Europie kraje w których mieszka duża liczba wyznawców islamu.
- 44) Przedstawić na mapie zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce.
- 45) Omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej.
- 46) Wymienić przyczyny migracji ze wsi do miast.
- 47) Podać przykłady krajów, w których istnieją skupiska Polonii.
- 48) Zdefiniować pojęcie salda migracji.
- 49) Wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci.
- 50) Porównać poziom urbanizacji Polski z innymi krajami Europy.
- 51) Wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy.
- 52) Podać przykłady rozwoju miast w dogodnych warunkach przyrodniczych.
- 53) Porównać na podstawie wykresu strukturę PKB wg sektorów gospodarki w Polsce i wybranym kraju europejskim.
- 54) Porównać strukturę zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Polsce i w krajach Europy Zachodniej.
- 55) Wymienić inne niż PKB wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw.
- 56) Na podstawie map tematycznych opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce.
- 57) Omówić funkcję gospodarczą, społeczną i przestrzenną rolnictwa.
- 58) Wyjaśnić, co to jest agroklimat.
- 59) Interpretować dane statystyczne w celu ustalenia pozycji Polski w produkcji rolnej w Europie i na świecie.
- 60) Opisać na prostych przykładach związek między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem upraw roślin i chowu zwierząt.
- 61) Opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych w Polsce.
- 62) Wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawnych w Polsce.
- 63) Podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską.
- 64) Na podstawie wykresu strukturalnego opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej.
- 65) Wymienić rodzaje działalności przemysłowej i opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej w Polsce.
- 66) Wymienić i opisać czynniki lokalizacji zakładów reprezentujących wybrane rodzaje działalności przemysłowej.
- 67) Omówić przy pomocy mapy tematycznej rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce

- 68) Omówić wpływ produkcji energii elektrycznej wg poszczególnych źródeł energii na środowisko przyrodnicze.
- 69) Na podstawie mapy wskazać rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce.
- 70) Wymienić zalety i wady koncentracji przemysłu w okręgach przemysłowych.
- 71) Podać przykłady deglomeracji przemysłu w Polsce.
- 72) Omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu high-tech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu.
- 73) Omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce.
- 74) Opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem czasem i kosztami, uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej.
- 75) Uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego.
- 76) Omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju.
- 77) Wskazać na mapie fizycznej Polski regiony o szczególnych walorach turystycznych.
- 78) Podać argumenty świadczące o pozytywnym wpływie turystyki na rozwój gospodarczy oraz o jej negatywnym wpływie na środowisko przyrodnicze.
- 79) Na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi.
- 80) Uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony.
- 81) Klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi przeciwpowodziowej.
- 82) Analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej.
- 83) Na podstawie materiałów podać przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki.
- 84) Dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze
- 85) Na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej.
- 86) Dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast.
- 87) Na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce.
- 88) Na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej.
- 89) Wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi.
- 90) Na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce.
- 91) Wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce.
- 92) ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia.
- 93) Na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce.
- 94) Na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych.
- 95) Na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski, porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce.
- 96) Odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski, projektować zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie.
- 97) Charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych. przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze i kulturowe walory regionu.
- 98) Dostosować długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki, projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji, pełnić funkcję przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej, przekazać uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc.
- 99) Podać korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów

II.3 5. Wymagania na ocenę bardzo dobra

Uczeń potrafi:

- 1) Nazwać województwa i ich stolice.
- 2) Podać przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski.
- 3) wymienić i wskazać na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych.
- 4) Obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski.
- 5) Wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach.
- 6) Określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy.

- 7) Omówić zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej.
- 8) Określić zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy.
- 9) Nazwać masy powietrza wpływające na klimat.
- 10) Określić rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza.
- 11) Wyjaśnić sposób powstawania frontów atmosferycznych.
- 12) Określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych.
- 13) Omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
- 14) Wskazać różnice między dorzeciami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy.
- 15) Porównać zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski.
- 16) Wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy.
- 17) Ocenić wartość użytkową gleb w Polsce.
- 18) Wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku.
- 19) opisać mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienić skutki na przyrodę i działalność człowieka.
- 20) Lokalizować na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce.
- 21) Omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych.
- 22) Omówić akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie.
- 23) Obliczyć współczynnik przyrostu naturalnego dowolnego kraju.
- 24) Omówić tendencje zmian liczby ludności Polski.
- 25) Prognozować zmiany liczby ludności Polski i Europy.
- 26) Porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy.
- 27) Podać przyczyny rozwoju populacji najgęściej zaludnionych regionów Polski i Europy.
- 28) Wskazać przyczyny rozwoju wielkich ośrodków miejskich w Europie.
- 29) Wskazać analogie i odmienności w procesach osadniczych w Polsce i innych krajach europejskich.
- 30) Porównać na przykładach zalety i wady dla rozwoju demograficznego populacji położonych w centrum i na peryferiach regionu lub kraju.
- 31) Wykonać prosty wykres zmian ruchu naturalnego ludności w Polsce
- 32) Wskazać okresy występowania w Polsce niżów i wyżów demograficznych
- 33) Przedstawić na mapie zróżnicowanie wielkości przyrostu naturalnego w Polsce według województw.
- 34) Określić przyczyny występowania wyżów i niżów demograficznych.
- 35) Analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego Polski.
- 36) Zdefiniować kompensacyjny wyż demograficzny.
- 37) Ocenić skuteczność działań władz różnych krajów europejskich w zakresie zwiększenia dzietności.
- 38) Na dowolnych przykładach określić skutki społeczne i gospodarcze wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego (na poziomie województw i krajów).
- 39) Wykonać prosty wykres zmian współczynnika feminizacji w Polsce po II wojnie światowej analizować piramidę wieku i płci i na jej podstawie porównać liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, określić przyczyny zmian współczynnika feminizacji w Polsce, porównać piramidy wieku i płci Polski z innymi krajami europejskimi i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw.
- 40) Przedstawić strukturę wieku i płci własnej miejscowości (regionu) i ocenić ją (społeczeństwo młode, dojrzałe, starzejące się)
- 41) Wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w Europie.
- 42) Wymienić i wskazać na mapie mniejszości narodowe i etniczne oraz główne grupy etnograficzne w Polsce, omówić zmiany, jakie zachodzą w poziomie wykształcenia mieszkańców Polski i innych krajów Europy.
- 43) Przedstawić skutki społeczne uznania Ślązaków za grupę etniczną w Polsce.
- 44) Przedstawić wady i zalety dużego zróżnicowania religijnego wybranego kraju Europy.
- 45) Porównać poziom wykształcenia statystycznego Polaka i Europejczyka.
- 46) Porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy.
- 47) Analizować wskaźnik bezrobocia w różnych skalach przestrzennych.
- 48) Porównać strukturę zatrudnienia w regionie zamieszkania ze strukturą krajową i europejską oraz wskazać przewagi lub zapóźnienia.
- 49) Wskazać i ocenić sposoby rozwiązywania problemu bezrobocia w Polsce i w Europie.
- 50) Podać przykłady fal migracyjnych w Polsce, przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie, przedstawić na mapie rozmieszczenie migracji.
- 51) Analizować zmiany w osadnictwie wiejskim i miejskim.
- 52) Potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie.

- 53) Analizować przestrzenny rozwój przykładowego miasta.
- 54) Porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy.
- 55) Opisać funkcję wybranych miast Polski i Europy, analizować sieć miejską Polski i porównać ją siecią miast w Europie. określić, które z warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych sprzyjały rozwojowi miast – podać przykłady z Polski i Europy.
- 56) Wyjaśnić na przykładach, dlaczego najszybciej rozwijają się największe miasta.
- 57) Sformułować wniosek dotyczący związku między strukturą zatrudnienia oraz PKB a poziomem rozwoju gospodarczego.
- 58) Wskazać na mapie politycznej świata kraje o podobnej do Polski wartości PKB na 1 mieszkańca.
- 59) Wyjaśnić, co to jest globalizacji i podać przykłady przejawów globalizacji w życiu codziennym.
- 60) Podać pozytywne i negatywne skutki globalizacji.
- 61) Wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą.
- 62) Omówić przestrzenne zróżnicowanie gleb o różnej przydatności dla rolnictwa.
- 63) Sprawnie posługiwać się jednostkami miar używanymi w rolnictwie, wykonywać przeliczenia.
- 64) Omówić wpływ przynależności do Unii Europejskiej na funkcjonowanie rolnictwa w Polsce.
- 65) Omówić występowanie chowu zwierząt w Polsce.
- 66) Ocenić jakość żywności produkowanej w Polsce i wskazać jej zalety oraz wady.
- 67) Ocenić możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce.
- 68) Opisać perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w podziale na poszczególne obszary działalności gospodarczej.
- 69) Wymienić i opisać działania podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu ochrony różnorodności biologicznej mórz i oceanów.
- 70) Opisać wybrany zakład przemysłowy, jego wpływ na otoczenie, w szczególności negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze.
- 71) Omówić wpływ indywidualnych decyzji konsumenckich na rozwój przemysłu kraju.
- 72) Porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy.
- 73) Podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej.
- 74) Omówić na wybranych przykładach, na czym polega restrukturyzacja zakładów przemysłowych w Polsce.
- 75) Wyjaśnić, czym są specjalne strefy ekonomiczne oraz opisać przyczyny i skutki powstawania SSE w Polsce, wskazać na mapie wybrane SSE w Polsce.
- 76) Na podstawie analizy danych statystycznych porównać nakłady na działalność badawczo-rozwojową Polsce i krajach Unii Europejskiej.
- 77) Wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce.
- 78) wskazać przykłady sukcesów polskich przedsiębiorstw branży high-tech na arenie międzynarodowej.
- 79) Ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce.
- 80) Wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu, wyjaśnić szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie.
- 81) Wskazać na mapie województwa o najlepiej i najgorzej rozwiniętej sieci drogowej i kolejowej.
- 82) Ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju.
- 83) Omówić wybrane przyrodnicze i pozaprzyrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce.
- 84) Dokonać refleksji nad wartością wybranych walorów turystycznych Polski.
- 85) Opisać związek między rozwojem turystyki a wzrostem presji na środowisko przyrodnicze.
- 86) Uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego.
- 87) Wykazać związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym.
- 88) Określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi.
- 89) Określać wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi.
- 90) Dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze.
- 91) Zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze.
- 92) Na wybranych przykładach uzasadnić rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce, wyjaśnić związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki, określić warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych.
- 93) Wyszukać informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie.
- 94) Dokonać oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie, wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej.

- 95) Identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich;- opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich, podać własną definicję pojęcia suburbanizacja.
- 96) Prognozować przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich.
- 97) Podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast.
- 98) Wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin.
- 99) Wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi, porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich, zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi.
- 100)Charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej, wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce, wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia, samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce, na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych.
- 101) Identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych na podstawie dostępnych materiałów dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną.
- 101)Na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem, na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Półwyspy Bałtyku
- 102)Zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi.

II.3.6 Ocena celująca

Uczeń:

- 1) Wykracza poza obowiązujący program nauczania.
- 2) Opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danej klasie oraz posługuje się zdobytymi wiadomościami.
- 3) Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych.
- 4) Uzyskał tytuł laureata lub finalisty wojewódzkiego konkursu przedmiotowego, osiąga sukcesy w różnych konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

II.4 Klasa VIII

II.4.1. Ocena niedostateczna

- 1) Otrzymuje uczeń, który nie opanował wiadomości i umiejętności ujętych w podstawie programowej.
- 2) Uczeń nie jest w stanie rozwiązać zadań o niewielkim stopniu trudności.

II.4.2 Wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

1. Wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji , wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji.
2. Wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej.
3. Wymienia największe rzeki Azji.
4. Wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej.
5. wyjaśnia znaczenie terminu *wulkanizm*
6. Odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji.
7. Wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku.
8. Wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji, wymienia główne uprawy w Azji.
na podstawie mapy gospodarczej
9. Określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej.
10. Wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii, wymienia główne uprawy w Japonii.
11. Określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej.
12. Lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach, wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej.

13. Określa położenie geograficzne Indii.
14. Porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę.
15. Wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie.
16. Wyjaśnia znaczenie terminu *slamsy*.
17. Wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania.
18. Wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania.
19. Określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu.
20. Wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej.
21. Wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie.
22. Określa położenie geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej, wymienia strefy klimatyczne Afryki, wymienia największe rzeki i jeziora Afryki wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce.
23. Wymienia główne uprawy w Afryce, wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej.
24. Wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki, wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki.
25. Wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem, wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem.
26. Określa położenie geograficzne Kenii, wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii określa położenie geograficzne Ameryki.
27. Wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową
28. Wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie.
29. Wyjaśnia znaczenie terminów: *tornado, cyklon tropikalny*.
30. Wskazuje na mapie Aleję Tornad.
31. Wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku.
32. Określa położenie geograficzne Amazonii.
33. Omawia florę i faunę lasów równikowych.
34. Podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu.
35. Wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę.
36. Wyjaśnia znaczenie terminów: *urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis*.
37. Wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie.
38. Wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie.
39. Określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych.
40. Wyjaśnia znaczenie terminów: *produkt światowy brutto, technopolia*.
41. Wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych
42. Wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych.
43. Określa położenie geograficzne Australii i Oceanii.
44. Wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy.
45. Wyjaśnia znaczenie terminu *basen artezyjski*.
46. Wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii.
47. Przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych.
48. Wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie.
49. Określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: *góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe* wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki.

II.4.3 Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

- 1) Opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata.
- 2) Charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji, przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji, omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji, omawia strefy roślinne Azji.

- 3) Omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy.
- 4) Wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa.
- 5) Wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki .
- 6) Charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych .
- 7) Omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii, przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych.
- 8) Określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach.
- 9) Przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach.
- 10) Omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego.
- 11) Podaje przyczyny powstawania samsów w Indiach.
- 12) Omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej.
- 13) Charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową.
- 14) Omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu.
- 15) Omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej.
- 16) Przedstawia cele organizacji OPEC.
- 17) Omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki.
- 18) Wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów.
- 19) Charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki.
- 20) Omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce.
- 21) Charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki.
- 22) Przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych.
- 23) Omawia przemysł wydobywczy w Afryce.
- 24) Wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej .
- 25) Analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu.
- 26) Przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych.
- 27) Wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej.
- 28) Podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki.
- 29) Wymienia strefy klimatyczne Ameryki.
- 30) Omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych, podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się.
- 31) Podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii, omawia cechy klimatu Amazonii.
- 32) Podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki, przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej.
- 33) Analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej .
- 34) Opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych.
- 35) Wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej.
- 36) Omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu.
- 37) Charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii.
- 38) Charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii, wymienia strefy klimatyczne w Australii.
- 39) Charakteryzuje wody powierzchniowe Australii.
- 40) Omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii.
- 41) Omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej.
- 42) Wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych.
- 43) Charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki.
- 44) Wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych.

II.4.4 Wymagania na ocenę dobra

Uczeń:

- 1) Omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji.

- 2) Charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej, omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji.
- 3) Omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych.
- 4) Wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji.
- 5) Opisuje przebieg trzęsienia ziemi.
- 6) Omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji.
- 7) Opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii.
- 8) Omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii, omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii.
- 9) Omawia cechy gospodarki Chin, analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych.
- 10) Charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin.
- 11) Przedstawia problemy demograficzne Indii, omawia system kastowy w Indiach.
- 12) Przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji, analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu.
- 13) Charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii, omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie.
- 14) Omawia wpływ religii na życie muzułmanów.
- 15) Przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu.
- 16) Omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki.
- 17) Omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej.
- 18) Omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu.
- 19) Omawia gospodarkę w strefie Sahelu.
- 20) Omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych, przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki.
- 21) Omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce, omawia przyczyny niedożywienia ludności w Afryce.
- 22) Opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Afryki.
- 23) Wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO.
- 24) Opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji.
- 25) Charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki.
- 26) Omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki.
- 27) Porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce.
- 28) Charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej.
- 29) Omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych.
- 30) Podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii, opisuje piętność wilgotnych lasów równikowych w Amazonii.
- 31) Omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki, omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie.
- 32) Podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej.
- 33) Omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych.
- 34) Omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych.
- 35) Wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów.
- 36) Omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej, omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii, charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii.
- 37) Omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych.
- 38) Przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych.
- 39) Charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia.

II.4.5 Wymagania na ocenę bardzo dobrą

- 1) Analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej, omawia powstawanie Himalajów.
- 2) Przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi.
- 3) Omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu.
- 4) Omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej.
- 5) Wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii, analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii.

- 6) Charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej.
- 7) Uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie.
- 8) Przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych.
- 9) Omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin.
- 10) Omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach, charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwój.
- 11) Omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu.
- 12) Omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie.
- 13) Wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce.
- 14) Omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce.
- 15) Przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce.
- 16) Omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii, podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii.
- 17) Przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce.
- 18) Przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce.
- 19) Określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej.
- 20) Charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych.
- 21) Omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych.
- 22) Wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat.
- 23) Omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii.
- 24) Wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów.
- 25) Porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki.
- 26) Wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową, omawia status prawny Antarktydy.
- 27) Omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii.

II. 4.6 Wymagania na ocenę celującą

Uczeń:

- 1) Wykracza poza obowiązujący program nauczania.
- 2) Opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania w danej klasie oraz posługuje się zdobytymi wiadomościami.
- 3) Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych.
- 4) Uzyskał tytuł laureata lub finalisty wojewódzkiego konkursu przedmiotowego, osiąga sukcesy w różnych konkursach przedmiotowych szkolnych i pozaszkolnych.

III. SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW.

III.1. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów:

L.p.	Kod w e-dzienniku	Opis /przykłady/	Kolor wpisanej oceny
1.	S	sprawdzian /jest zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem, obejmuje zakres materiału z całego działu, trwa całą godzinę lekcyjną/	czerwony
2.	K	kartkówka /może być niezapowiedziana, obejmuje materiał z 3 ostatnich lekcji/	zielony
3.	O	odpowiedź ustna / uczeń zawsze jest przygotowany z trzech ostatnich tematów lekcji/	czarny
4.	ZD	zadanie domowe	czarny
4.	PNL	praca na lekcji praca samodzielna ucznia, praca w parach, praca w grupie /np. odczytywanie informacji z mapy, analiza wykresów, tabel z danymi statystycznymi, rysunków, wyciąganie wniosków/	czarny
5	AKT	aktywność / np. trafność argumentowania, wnioskowania, umiejętność zajmowania wyraźnego stanowiska	czarny

6.	PD	praca dodatkowa /np. realizacja projektów edukacyjnych, opracowanie referatu, pomocy multimedialnych na zadany temat, opracowania oparte na innych źródłach niż podręcznik, plansze, rysunki, praca na zajęciach pozalekcyjnych /	czarny
7.	KON	uczestnictwo w konkursie	czarny
8.	PDL	przygotowanie do lekcji	czarny
9.	POP	poprawa oceny negatywnej	czarny

1.1. sprawdziany:

- przeprowadza się sprawdziany pisemne, których celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu wskazanego przez nauczyciela,
- uczeń jest informowany o planowanym sprawdzianie z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, co jest odnotowywane w e-dzienniku,
- sprawdzian jest oceniany w skali punktowej, a liczba punktów jest przeliczana na ocenę zgodnie z zasadami WO,
- każdy sprawdzian poprzedza lekcja powtórzeniowa, podczas której nauczyciel zwraca uwagę uczniów na najważniejsze zagadnienia z danego działu,
- zadania ze sprawdzianu są przez nauczyciela poprawiane i omawiane po oddaniu prac

1.2. kartkówki:

- przeprowadzane są w formie pisemnej, a ich celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu programowego dwóch, trzech ostatnich jednostek lekcyjnych,
- nauczyciel nie ma obowiązku uprzedzania uczniów o terminie i zakresie programowym kartkówki,
- kartkówka jest tak skonstruowana, by uczeń mógł wykonać wszystkie polecenia w czasie nie dłuższym niż 15 minut.
- kartkówka jest oceniana w skali punktowej, a liczba punktów jest przeliczana na ocenę zgodnie z zasadami WO

1.3. odpowiedzi ustne:

- uczeń zawsze jest przygotowany do odpowiedzi ustnej z trzech ostatnich lekcji,
- udziela odpowiedzi na krótkie pytania nauczyciela,
- przy wystawieniu oceny nauczyciel bierze pod uwagę wiedzę ucznia,
- odmowa odpowiedzi ustnej przez ucznia jest równoznaczna z wystawieniem mu oceny „ndst”

1.4. praca na lekcji (w grupach lub samodzielna):

- jest pisemną lub ustną formą ćwiczenia umiejętności i utrwalania wiadomości zdobytych przez ucznia podczas lekcji,
- dotyczy m.in. samodzielnego wykonania krótkiej pracy na lekcji, rozwiązywania ćwiczeń dodatkowych w czasie lekcji, aktywnej pracy w grupach, pomocy koleżeńskiej na lekcji przy rozwiązaniu problemu,
- oceniając ją, nauczyciel bierze pod uwagę: wartość merytoryczną, dokładność wykonania polecenia, staranność i estetykę, w wypadku pracy w grupie stopień zaangażowania w wykonanie ćwiczenia;

1.5. aktywność:

- częstego zgłaszania się na lekcji i udzielania poprawnych odpowiedzi
- aktywność ucznia nagradzana jest ocenami lub „plusami”; za pięć zgromadzonych „plusów” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, która zostaje wpisana do e-dziennika

1.6. prace dodatkowe:

- obejmują zrealizowane prace projektowe, programowe wykonane indywidualnie lub zespołowo (np. prezentacje multimedialne, plakaty, pomoce naukowe) podczas zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania geografiami
- oceniając ten rodzaj pracy, nauczyciel bierze pod uwagę m.in.: wartość merytoryczną pracy, estetykę wykonania, wkład pracy ucznia, sposób prezentacji, oryginalność i pomysłowość pracy.

1.7. uczestnictwo w konkursie:

- udział w konkursie nagradzany jest oceną celującą, bardzo dobrą lub „plusem” w zależności od zajętego miejsca oraz poziomu pracy konkursowej

1.8. przygotowanie do lekcji:

a) uczniowi przysługuje „nieprzygotowanie” (np) bez podania przyczyny z wyłączeniem zajęć, na których odbywają się zapowiedziane kartkówki i sprawdziany wg zasad:

2x w okresie /2 lekcje w tygodniu/. Uczeń zgłasza nieprzygotowanie (np) na początku lekcji.

1x w okresie /1 lekcja w tygodniu/

Za „nieprzygotowanie” uznaje się brak przygotowania do odpowiedzi ustnej, brak materiałów ćwiczeniowych/zeszytu lub brak innych form przygotowania do lekcji wskazanych wcześniej przez nauczyciela, uczeń zgłasza nieprzygotowanie (np) na początku lekcji, za „nieprzygotowanie” uznaje się : brak przygotowania do odpowiedzi ustnej, brak zeszytu lub podręcznika

1.9. poprawa oceny negatywnej

a) poprawie podlegają oceny niedostateczne i dopuszczające ze sprawdzianów, kartkówek, odpowiedzi ustnej,

b) uczeń ma możliwość poprawy oceny ze sprawdzianów tylko raz,

c) jeżeli uczeń nie pisał sprawdzianu ma obowiązek napisania go w terminie uzgodnionym

z nauczycielem - nie później jednak niż do dwóch tygodni od daty sprawdzianu lub powrotu do szkoły po czasowej nieobecności

d) jeżeli uczeń nie pisał kartkówki, a wyraża chęć jej napisania, wówczas ma taką możliwość. Termin i formę zaliczenia ustala nauczyciel przedmiotu

e) brak zaliczenia sprawdzianu (nieobecność ucznia) nauczyciel oznacza, wpisując w rubrykę ocen „nb”. Po upływie dwóch tygodni, od pojawienia się takiego wpisu w dzienniku lub powrotu ucznia po dłuższej nieobecności do szkoły, nauczyciel wpisuje w miejsce „nb” ocenę. Jeśli uczeń nie zaliczył sprawdzianu w ustalonym terminie pisze go na najbliższej lekcji.

III.2. W każdym okresie roku szkolnego uczeń powinien otrzymać minimum 5 ocen /2 godz. w tygodniu/, 4 oceny / 1 godz. w tygodniu/.

III.3. Przy ocenianiu prac pisemnych dopuszcza się stosowanie „+” i „-” według następującego przelicznika procentowego:

1) 0 - 29% niedostateczny

2) 30% - 35% dopuszczający (-)

3) 36% - 42% dopuszczający

4) 43 % - 49% dopuszczający (+)

5) 50% - 55% dostateczny (-)

6) 56% - 62% dostateczny

7) 63% - 69% dostateczny (+)

8) 70% - 75% dobry (-)

9) 76% - 82% dobry

10) 83% - 89% dobry (+)

11) 90% - 93% bardzo dobry (-)

12) 94% - 96% bardzo dobry

13) 97% - 99% bardzo dobry (+)

14) 100% - celujący

III.4.Przy ocenianiu prac pisemnych uczniów z dostosowaniem wymagań, dla których indywidualizowane są kryteria oceniania, zachowana zostaje w/w skala ocen, a nauczyciel ma obowiązek dostosowania treści sprawdzianów i innych prac pisemnych do możliwości ucznia.

III.5. Zasady i formy sprawdzania zadań domowych:

a) zasady: zadania domowe są pisemną lub ustną formą ćwiczenia umiejętności i utrwalania wiadomości zdobytych przez ucznia podczas lekcji

b) formy: pisemną pracę domową uczeń wykonuje w zeszycie, zeszycie ćwiczeń lub w formie zleconej przez nauczyciela.

c)w klasach V-VIII w ramach oceniania bieżącego nauczyciel może zadać uczniowi pisemną lub praktyczno-techniczną pracę domową do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych, z tym że nie jest ona obowiązkowa dla ucznia i nie ustala się z niej oceny

IV.ZAKRES WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI Z GEOGRAFII W KLASACH V, VI, VII, VIII

1. Mapa Polski: mapa ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna,

Uczeń:

- a) stosuje legendę mapy do odczytywania informacji oraz skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami
- b) rozpoznaje na mapie składniki krajobrazu Polski; czyta treść mapy Polski
- c) czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do elementów środowiska geograficznego obserwowanych w terenie.

2. Krajobrazy Polski : wysokogórski Tatry, wyżynny Wyżyna Krakowsko- Częstochowska, nizinny Nizina Mazowiecka, pojezierny Pojezierze Mazurskie, nadmorski Pobrzeże Słowińskie, wielkomijski Warszawa, miejsko- przemysłowy Wyżyna Śląska, rolniczy Wyżyna Lubelska

Uczeń :

- a) wskazuje na mapie położenie krain geograficznych Polski
- b) przedstawia główne cechy krajobrazów Polski oraz wykazuje ich zróżnicowanie
- c) rozpoznaje krajobrazy Polski w opisach oraz na filmach i ilustracjach
- d) przedstawia podstawowe zależności między składnikami poznawanych krajobrazów
- e) opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazuje je na mapie
- f) przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka
- g) dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania podczas zajęć realizowanych w terenie oraz proponuje zmiany w jego zagospodarowaniu.

3. Łądy i oceany na Ziemi : rozmieszczenie łądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne

Uczeń:

- a) wskazuje na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe
  - b) wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata oraz
  - c) określa ich położenie względem równika i południka zerowego
- wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych.

4. Krajobrazy świata: wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej, sawanny i stepu, pustyni gorącej i lodowej, tajgi i tundry, śródziemnomorski wysokogórski Himalajów; strefowość a piętrowość klimatyczno- roślinna na świecie.

Uczeń:

- a) wskazuje na mapie położenie poznawanych typów krajobrazów
- b) odczytuje wartość i opisuje przebieg temperatury powietrza oraz rozkład opadów atmosferycznych na podstawie klimatogramów i map klimatycznych
- c) przedstawia główne cechy i porównuje poznawane krajobrazy świata oraz rozpoznaje je w opisach, na filmach i ilustracjach
- d) rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla poznawanych krajobrazów
- e) prezentuje niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców poznawanych obszarów identyfikuje przykłady współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów i warunkami życia człowieka
- f) wykazuje związek między położeniem wybranych krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazów.

5. Ruchy Ziemi: Ziemia: ruch obrotowy i obiegowy, następstwa ruchów na Ziemi.

Uczeń

- a) porównuje wyniki pomiaru wysokości Słońca w różnych porach dnia i roku
- b) demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusa) ruch obrotowy Ziemi, określa jego kierunek, czas trwania, miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz południa słonecznego
- c) wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a widomą wędrówką i górowaniem Słońca, istnieniem dnia i nocy, występowaniem stref czasowych
- d) demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusów) ruch obiegowy Ziemi
- e) porównuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku

f) wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.

6. Współrzędne geograficzne: szerokość i długość geograficzna; położenie

Uczeń:

- a) odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie
- b) na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach
- c) wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS).

7. Geografia Europy: położenie i granice kontynentu; podział polityczny Europy; rola Unii Europejskiej; główne cechy środowiska przyrodniczego Europy; zjawiska występujące na granicach płyt litosfery; rozmieszczenie i migracje ludności oraz starzenie się społeczeństw; wielkie europejskie metropolie; zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich; przemysł i usługi w wybranych krajach europejskich, turystyka w Europie Południowej.

Uczeń :

- a) charakteryzuje położenie, przebieg granic oraz linii brzegowej Europy
- b) wskazuje na mapie państwa Europy oraz przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych kontynentu
- c) charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Europy
- d) na przykładzie Islandii określa związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi
- e) przedstawia zróżnicowanie klimatyczne Europy oraz czynniki, które o nim decydują
- f) wyjaśnia rozmieszczenie ludności oraz główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie
- g) przedstawia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji ludności na obszarze Europy
- h) określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem
- i) wykazuje związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii oraz wyszukuje i prezentuje informacje o skutkach ich wykorzystywania dla środowiska geograficznego
- j) przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji k) wykazuje związki między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej.

8. Sąsiedzi Polski: przemiany przemysłu w Niemczech; dziedzictwo kulturowe Litwy i Białorusi; środowisko przyrodnicze i atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy; zróżnicowanie przyrodnicze Rosji; relacje Polski z sąsiadami.

Uczeń :

- a) charakteryzuje przemiany w strukturze przemysłu w Niemczech na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii
- b) przedstawia wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego Litwy i Białorusi
- c) przedstawia przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji
- d) rozumie problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy
- e) wykazuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji
- f) charakteryzuje relacje Polski z krajami sąsiadującymi; uzasadnia potrzebę kształtowania dobrych relacji Polski z jej sąsiadami.

9. Własny region: źródła informacji o regionie; dominujące cechy środowiska przyrodniczego i gospodarki; walory turystyczne.

Uczeń:

- a) wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski
- b) podaje główne cechy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie map tematycznych prezentuje główne cechy gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych
- c) przedstawia w wybranej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory regionu; projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji
- d) wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu.

10. „Mała ojczyzna”; obszar, środowisko geograficzne, atrakcyjność , tożsamość

Uczeń:

- a) określa obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym (np. gmina, miasto, wieś, dzielnica dużego miasta lub układ lokalny o nieokreślonych granicach administracyjnych)
- b) rozpoznaje w terenie główne obiekty decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”
- c) przedstawia w wybranej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania i działalności gospodarczej na d) podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach
- e) projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.

11. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji: Azja jako kontynent kontrastów geograficznych

Uczeń :

- a) wykazuje na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów
- b) identyfikuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami
- c) dyskutuje na temat sposobów zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi i tsunami; wykazuje związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej
- d) przedstawia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii; na podstawie mapy wyjaśnia zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Chin przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz ocenia ich znaczenie w gospodarce światowej przedstawia możliwości rozwoju gospodarczego Indii oraz kontrasty społeczne w tym kraju
- e) charakteryzuje region Bliskiego Wschodu pod względem cech kulturowych oraz zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego; wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie, identyfikuje ich główne przyczyny i skutki.

12. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki.

Uczeń:

- a) wykazuje związek rozmieszczenia opadów w Afryce z cyrkulacją powietrza w strefie międzyzwrotnikowej, wyjaśnia na podstawie map tematycznych istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce
- b) wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu oraz przyczyny procesu pustynnienia
- c) określa związki między walorami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie wybranego kraju Afryki
- d) identyfikuje na podstawie tekstów źródłowych przyczyny i skutki niedożywienia ludności Afryki określa rolę tradycyjnych i nowoczesnych działów gospodarki w rozwoju wybranych krajów Afryki.

13.**Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej.**

Uczeń:

- a) przedstawia cechy ukształtowania powierzchni Ameryki Północnej i Południowej na podstawie map
- b) identyfikuje skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce Północnej
- c) identyfikuje konflikt interesów między gospodarczym wykorzystaniem Amazonii a ekologicznymi skutkami jej wylesiania
- d) ocenia sytuację rdzennej ludności na przykładzie Ameryki Północnej lub Południowej
- e) określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej oraz wyjaśnia przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej
- f) na przykładzie Doliny Krzemowej wyjaśnia przyczyny rozwoju technopolii oraz jej znaczenie w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy
- g) na podstawie danych statystycznych określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej.

14. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii.

Uczeń:

- a) przedstawia specyfikę środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii; przedstawia rozmieszczenie ludności i główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych.

15. Geografia obszarów okołobiegunowych; skutki zmian klimatu.

Uczeń:

- a)charakteryzuje położenie i środowisko przyrodnicze Antarktydy oraz wyjaśnia konieczność zachowania jej statusu określonego Traktatem Antarktycznym
- b)wyszukuje i prezentuje informacje o skutkach zmian klimatycznych, w tym zmianach zlodzenia, dla środowiska geograficznego obszarów okołobiegunowych.

V.ZASADY WGLĄDU UCZNIÓW, RODZICÓW /PRAWNYCH OPIEKUNÓW DO PRAC PISEMNYCH, ZASADY PRZECHOWYWANIA PRAC.

- 1) Sprawdzone i ocenione prace pisemne uczniów przechowywane są w pracowni geograficznej.
- 2) Poprawiona praca jest do wglądu ucznia na zajęciach.
- 3) Prace pisemne są do wglądu rodzica podczas zebrań i indywidualnych spotkań.

VI. SPOSÓB INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW O POSTĘPACH W NAUCE LUB ICH BRAKU

- 1) Uczniowie informowani są o ocenach na bieżąco, w sposób jawny.
- 2) Ocena wpisana zostaje do e-dziennika.
- 3) Rodzice otrzymują informacje o postępach w nauce dziecka za pośrednictwem e-dziennika, podczas konsultacji, zebrań z rodzicami i indywidualnych rozmów.
- 4) Sprawdziany uczniów przechowywane są przez nauczyciela do końca roku szkolnego.

VII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- 1) Decyzja nauczyciela w sprawie oceniania jest ostateczna.
- 2) Wszelkie sprawy nieuregulowane w niniejszym dokumencie reguluje Statut Szkoły Podstawowej im. Odkrywców Polskiej Miedzi w Chocianowie, dział VI, rozdział 1- 9
- 3) Przedmiotowe Ocenianie jest udostępnione do wglądu na stronie www.spchocianow.pl w zakładce „Uczniowie“ – „Przedmiotowe Ocenianie“.
- 4) Wszystkie zmiany w dokumencie muszą być przedstawione do wglądu dyrekcji, uczniom i rodzicom.

**Opracowała:
Agnieszka Jaskuła
Wiesława Chuda**